

Gaziel, el periodista clarividient

Una visió humanista de la Gran Guerra

La clarividència i la comprensió moral de l'esdeveniment «en procés» situen Agustí Calvet «Gaziel» entre els grans cronistes europeus de la Gran Guerra. Publicats a *La Vanguardia* de 1914 a 1918, els seus articles van més enllà de la narració dels fets per esdevenir la història d'un destí: el segle xx com a època de l'adveniment dels totalitarismes i de les matances en massa.

Página 4. Sábado 24 de Julio de 1915

Queda prohibida la reproducción de artículos publicados en LA VANGUARDIA sin indicar la procedencia.

CRONISTAS DE LA GUERRA

Agustín Calvet ("Gaziel")

Dentro de pocos días va á cumplirse un año, el primer año de la guerra magna. Esta guerra ha trastornado todas las tradiciones, ha abolido todos los precedentes, ha subvertido todas las ideas y todas las costumbres marciales. Estrategia, política, economía: cuanto se relaciona con las conflagraciones entre pueblos, ha sido objeto de profunda remoción. Nada de lo antiguo ha quedado en pie y, por no quedar nada de lo antiguo, la misma crónica de periódico ha experimentado la más completa de las transformaciones.

El clásico corresponsal de guerra, incorporado de una manera fija al cuartel general, siguiendo al Estado Mayor de los ejércitos, abarcando el conjunto de las batallas, ha pasado á la historia. ¡Si ya no hay batallas, en el sentido antes corriente del vocablo! ¡Si no hay más que una serie perdurable de ataques, en un frente extensísimo, y que en meses y más meses sólo consigue imprimir una ligera, inapreciable desviación á la línea de orgen! Esto mismo imposibilitaría las grandes informaciones y correspondencias, aunque no las hu-

Y d d á n a tr tr e d e q d L d e te e s a l a y h d s i r d f e z d r h e l a n o

La guerra europea Doce naciones en armas

Resumen del día
De lo que se afirma en la nota oficial austriaca, se deduce que la situación general de los ejércitos austro-alemanes y rusos ha cambiado muy poco, acentuándose, empero, en diversos puntos, la retirada de las tropas moscovitas, lo cual va generalizándose en toda el frente.

En el teatro de la guerra italiana se que acentuándose la lucha en la región de Gorra, hasta ahora con ventaja para las tropas austriacas. Se lucha así mismo todavía en las llanuras de Goberdo, y en la línea del Senno no se han librado sino combates de artillería.

La nota oficial francesa no hace constar sino que en Reichsharkopf han sido rechazados los ataques de los rusos.

pasados, se se resucit raza y to rrie contra ya vigorio sus fuer el goce de entan cada r lo tanto, stificar su política de la palabra que ante rior de a. ro, ilico ter Pero Man blico lo en talis- ito un

parece ser, más que la inteligencia, la característica inequívoca de la humanidad.

traba cabizbajo y angustiado en el aula de Lógica Fundamental, él me miraba sonriendo con lástima y se alejaba con paso gallardo y seguro hacia los antros picarescos de Las Catacumbas.

ENTRE LOS GIGANTES EN LUCHA
V

La visión de la fuga
Berlín, 26 de febrero.
Poco á poco voy dominándome. Pasa el miedo. Ha vencido el miedo. Si es cierta

ris preg «el ej al Rey y ca». Fou de guarr que goni Pero, narro, ja tref Tan Rougué e Entre el conian unaa con hasta hu das acen mente la nario. Et tudio dig nado á d do Le M Luciano de capta lo men rricier, y lrazio; li conientat oonitaco lo al rey necesidad el Terro mesa de mch in

SERGI DÒRIA > TEXT

agost de 1914, l'alumne de la Sorbona Agustí Calvet contempla la mobilització de l'exèrcit francès i la diàspora parisenca arran de l'ofensiva germana. Doctorat en filosofia, roman a la seva dispensa del carrer Furstenberg. Tothom ha marxat, i no serà l'últim cop que afronti la soledat com a consciència clara del seu destí. Les primeres anotacions al diari anticipen aquest captament periodístic sobre l'esdeveniment en procés: «Por fin, la vida es algo más que el desfilar sucesivo y ordenado de las hojas lentas del calendario, donde todo ya estaba previsto...».

Calvet obre de bat a bat els finestrals i respira l'aire de la nit en un quartier desert... Recorda uns gravats de *Las ruinas de mi convento*, de Ferran Patxot, lectura del Sant Feliu de la infantesa i

una llegenda que li sona a divisa existencial: *Salgo a visitar las ruinas de mi convento a la luz de la estrellas... «Sobre el barrio en silencio y en medio del París despoblado, desierto, bajo el pálido fulgor de los astros, he recordado aquella lámina sin par, como si la tuviera aún ante mis ojos»*, escriu.

L'estudiant que esdevé cronista
La batalla del Marne i les ordres paternes l'obliguen a tornar a Barcelona. Quan Miquel dels Sants Oliver, el director de *La Vanguardia*, llegeix els seus escrits, li ofereix la corresponsalia de guerra a França. El *Diari d'un estudiant a París*, rubricat ja com a Gaziel, entusiasma els lectors. El desembre del 14 Gaziel recull al Quai d'Orsay l'acreditació de corresponsal. Escriurà 350 cròniques: el recorregut més exhaustiu del periodisme espanyol a la Gran Guerra. L'any 1915, la Casa Editorial Estudio de Barcelona publica *Diario de un estudiante en París*. Reeditat per Dièresis en el centenari de la Gran Guerra, el volum aplega les cròniques d'un dels més rellevants cronistes del periodisme europeu.

Escriurà 350 cròniques: el recorregut més exhaustiu del periodisme espanyol a la Gran Guerra

BIBLIOTECA DE CATALUNYA, BARCELONA, FONDS GAZIEL; AUTOR DESCONEGUT

>> Agustí Calvet «Gaziel»
(Sant Feliu de Guíxols 1887
- Barcelona 1964), pels volts
de 1914.

Si el *Diario* constitueix una mena de pròleg de la contesa, el primer lliurament de cròniques, *Narraciones de tierras heroicas*, abasta els darrers mesos de 1914. La carnisseria s'ha empantanegat en un fúnebre *impasse* de fang i trinxeres. Després de quatre mesos, apunta Gaziel, «*toda la pompa y el aparente fulgor glorioso de los ejércitos se han ido cubriendo de oleadas de polvo y sangre. Y ahora es cuando empieza la verdadera guerra: cuando ya ha perdido todo interés vano y mundanal, y aparece en su desnudez horrible, sin ningún atenuante que la suavice, trágica y devastadora, flagelando los pueblos y estrujándolos con un ímpetu brutal*».

El 24 de novembre de 1915, Gaziel publica *En las líneas de fuego* i, el 1917, *De París a Monastir*. A mesura que s'endinsa als Balcans descriu un paratge de llops i hostals miserables. La conversa amb un jueu sefardita planteja l'etern retorn dels dimonis europeus: «*Llamémosle inglesa, turca, serbia, italiana u holandesa, la turbamulta de los desheredados permanece siempre la misma, sumergida en su miseria, sujeta a*

todos los males y arrastrada, sin tener arte ni parte, a sufrir todas las calamidades de la vida».

Dividida en tres ètnies —grega, búlgara i sèrbia—, a Macedònia batega el cor de les tenebres. Gaziel anticipa la guerra dels anys futurs. Quan els historiadors segueixin esbrinant qui va tenir la culpa, sempre en funció del vencedor que reescriu la Història, «*ni memoria quedará de esos campesinos de Murichovo que yo vi errantes y hambrientos, sin patria, sin hogar y sin nada, tratados peor que las bestias...*». La verinosa llavor dels Balcans revifarà, setanta anys després.

L'angoixa de l'humanista

El darrer lliurament del Gaziel cronista és *El año de Verdún* (1918). La guerra com a fosa comuna. A Clermont, un cercle de soldats vetlla els companys caiguts: «*Los cuerpos están mutilados, vestidos con el uniforme militar hecho trizas, manchado de sangre, asqueroso. Los rostros aparecen contraídos por espasmos macabros de rabia y de dolor supremos. Algunos cuerpos están despedazados...*». Els soldats tapen la fossa i els cadàvers

Les cròniques de *El año de Verdún* se centren en la batalla més devastadora

UNITED KINGDOM GOVERNMENT - PUBLIC DOMAIN.

UNITED KINGDOM GOVERNMENT - PUBLIC DOMAIN.

>> *Dues imatges de les trinxeres a la batalla de Verdun.*

esdevenen argila. Sobre la desolació, Gaziell descriu «una cruz en lo alto y un cartelón con varios nombres olvidadizos, vulgares...».

Com apunta Manuel Llanas, autor de la tesi *Gaziell: vida, periodisme i literatura*, les cròniques de 1917 i 1918 «no es van aplegar mai en un volum, tot i que estava previst». Dels articles recopilats als quatre llibres, més de la meitat havien aparegut a *La Vanguardia*, i Gaziell els dona a la impremta amb modificacions estilístiques, els redistribueix en funció de la seva temàtica i n'escurça l'extensió. Al pròleg per a l'antologia *En las trincheras* (Dièresis, 2009), Llanas distingeix les cròniques de Gaziell en quatre tipologies: 1) Reportatges en sèrie, com a resultat d'expe-

dicions pels escenaris de la guerra organitzades pels estats majors aliats. 2) Comentaris i reflexions: «Gaziell tracta de distanciar-se dels fets que contempla, massa immediats, i, amb l'avantatge de la perspectiva, analitzar-los». 3) Estampes de París, demostració de la vida quotidiana a la rereguarda i 4) Perfils humans, amb entrevistes a militars i testimonis dels actors de la guerra. Tot el conjunt compon una visió de la Gran Guerra que Llanas qualifica d'«angoixosament humanista».

Meditacions del subsòl

Les cròniques de *El año de Verdún* se centren en la batalla més devastadora. De les cròniques que Gaziell no va recuperar en format de llibre, destaquen les expedicions subterrànies a Argonne. Aquestes meditacions del subsòl, subratlla Llanas, palesen «una de les vivències més amargues del periodista, qui, fart de la guerra i de les seves conseqüències, es veu en l'obligació professional de vèncer la repulsió». La guerra moderna ha esdevingut total, entre el cel i les caveres: «*Las trincheras se desarrollan bajo la superficie del suelo; las catacumbas están debajo de la trincheras, y las minas debajo de las catacumbas. La guerra abarca todos los elementos hasta la máxima altura o la máxima profundidad que es dado alcanzar al hombre*», apunta el cronista el juny de 1917. L'objectiu: «*acosar, descubrir, aniquilar enemigos*».

Quatre anys després de la Gran Guerra, l'abril de 1922, Gaziell torna a enviar cròniques arran de la Conferència de Gènova, revisió del draconian Tractat de Versalles. Malgrat la voluntat diplomàtica, els països semblen tornar a la trinxera. Treu el cap, amenaçant, el bolxevisme, i falta poc perquè Mussolini doni a llum el feixisme. Alemanya i la URSS signen el Tractat de Rapallo a esquenes de la Conferència... La pau, conclou Gaziell en una imaginària conversa, no arribarà mai si abans no es pacifiquen els homes: «*La paz, la verdadera paz, no puede ser otra cosa que la resultante de un infinito número de pacificaciones individuales...*». Gaziell, cronista clarivident, condemnat a meditar, per sempre, en el desert.

Sergi Dòria és periodista i doctor en ciències de la comunicació a la UIC i la URL.

Dividida en tres ètnies —grega, búlgara i sèrbia—, a Macedònia batega el cor de les tenebres. Gaziell anticipa la guerra dels anys futurs